

Тууга жерибиз, алгызгатыбызны,

МАКЫТЛАНЫ САФАРГА - 95 ЖЫЛ

Макытланы Исхаканы жашы Сафар 1917 жылда Көндөлдө тууганды. Нальчикде подтехникуму бошоп, комсомол, партия, иш ишени органдарда урунганда, биринчи нсазу китеби - «Мен жырланам» - 1938 жылда чыкканды. Поэт Улуу Ата Журт урушка кастыкканды. Көчпөнчолуктен ортка кыйтхандан сора «Коммунизмге жол» («Заман») газетде ишленген, телевидениени студиясынын таматасыны кулугулуу тындырганды. Мамарылык кызуу улуу жаны бла комитетин председатели да болгондун.

Аны «Тууган жерим», «Жашууну аузам», «Кёк таула», «Жерим бети», «Оноч жыл», «Сайламла» деген эм башка китептери да чыкканында.

Аланы бир кыраууну орус, кызыларт, дигер, бошак тылге да көчкөрчолот болгондунда.
Кесини граждон болгонсы, хар болумга да эни кёк кырамы болжон жашуучу. Ол аны чыгармаларында толугу көрөнөдү. Аны дайым да келлендирин турган Малкърарды. Аниг аатлган назмулары чыгармачылыгында ар жерин аптыранды. Бюгон да позт жашуусу санасы тойлойдугу, бу шарт аны назмуларында да толугу сезиледи.

Макытланы Сафар КЫМР-ни халкы жазуучусу, КЫМР-ни бл РФ-ни культулоралары сыйлы кулпускучусу, Республикасы сауганы лауреаты.

ХУРМАТ БЕРИУ

Алгынынгы ниетлерине кертичилик

Кыртаймаган жашлык

Макытланы Исхаканы жашы Сафар коммунист идегва, аны гуманист магынасына толугу ийманган литераторданды. Совет саясаты, жашы эсдоруп, билим да бергенди. Ол башка халкылары келечилерини санадына кесин алагы болгонлары, кенделенин жашха тоо жолга чыгаргыза болушканын ючюн айтмайла, кенчончолукде есен мени телюмо алайла ахаш таматарлы болганын белгилейме.

Бу борча назмуучу битеву ёлююн кулпутук этери. Бюгоню локде аны жашуу, тохтусуу ишленеги, узун жолу бютонда тура болуучу. Ол узак ёмюрде драмала кезиле да

окууга жиберегенди, ишге салгырга себептик этгенди. Манга да сакх эдиле. Хабуу аха, Сафары уу жазуучулук ишимде болушкылары бла Москвадагы М. Горький аты Литература институту окурга барама. Бу ишчи юсөөндөн жаылнда манга кёк-кызыл болгонлары, кенделенин жашха тоо жолга чыгаргыза болушканын ючюн айтмайла, кенчончолукде есен мени телюмо алайла ахаш таматарлы болганын белгилейме.

Драмаладан толугу жырларманчы ёмюрде экини жарымдан да бери эллими, журугуму (аммам Макытланы кызылра эди) китептарын окуйма, аланы юсөөрндөн оюуму

уланьча кулпутук этгенни эсере, анча жылы ичинде киши жеринде керегени юсөөрндөн да. Жашуубузга келишкен позизи чыгармаларын жазса, ала кыллай торлю тауруладан тууганларыны юсөөрндөн позисагыш этмегенде. Улуу Ата Журт уруш, кенчончолук, Совет властаны, юч алып, оюлук кылганы, соймеклики романтикалыгы - ма быладыла Сафарга тохтамай юч берил турган темала.

Макыт улууну бир кыраун назмулары, аны тентиги Николай Асеева жазгандай, «заман бара барганада, сууган да болура», алай алада Малкърарына соймеклигин айтхан

Юбилейни алдында ушакъ

«Мени поэзиямы ёзегеи - чексиз суйген Малкърарымгы»

Малкър адабиятта биринчи атлама этпенден бири, Кыбаргы-Малкъраны халкы поэти, кырал саугасы да лауреаты. Россияны бла КЫМР-ни культулоралары сыйлы кулпускучу, Нальчик шахарыны сыйла гражданини Макытланы Исхаканы жашы Сафарга 95 жыл болды. Аны кыш-кынат назмулары, аламат поэмадары бла бир эттегенде шагырейби. Ариу жырлары уа бек койпо тынгылабыз. «Кечеле, кечеле!» жырны а кысый милетни келечиси эшитсе да, кенчондөн кырайтмай коймайды. Бюгон ишени ушакъ нёгерибиз Сафар жырларды.

- Сен миллет литераторуны айнытууга улуу кысыйн сапган адамларыбыдан бирисе. Кел назмуун жырга айлангандыла бюгонюлде. Аланы кутуру профессионала угуй, анытуу ханы да жырларды. Позте ол улуу насылды. Бу чыгармачылык ишге кысыйн, кысыйла бла келесне?

- Биринчи назмуу 1936 жылда СССР-ни Ауур промышленностуну наркому Серге Орджоникидзе ёпенде, анга атал жазган эдим. Ол бизни республиканы улуу шуву эди. Кел кере болуша да турганды. Кыра халкыга ич жашуу келтир ючюн корошкен чынты болушымы. Ол кезинде СССР-ни Жазуучуларыны союзуну киреме. Назмуларыны асламысу Малкърары юсөөндөн эдиле. Алада тууган жерим ариулуугун кергюзошкю корошкенге.

Москвавын позт Николай Столяров, тугул назмуларыны чыгармаларыны кенчор, орус тилде «Поэты Балканы» деген жойымдыгын басмалайды. Мени «Малкър» деген назмуу да ары кырашды. Ол жылда аны кысыйла, жашынчыла шиколда келден айтканды. Чыгармачылык жолу алай бла башланганды.

Арда «Инарла» деген лирика назмуларымы кюл жазмасын китеп басмагыз береме. Уруш башлангыч аны кырайткы болмайды да, ол анда тас болды. Дунгыз атыры айтылган Пушкинин, Лермонтову, Маяковскийни, Шевченкю, Есенинин назмуларыны ёз тилибизге кенчор тургана. Аланы газет беттерге бас мазалганмы.

- Сафар, жазуу иште юйреткен кёз-кулак болган ушакъ, адамынга болгондыны.

- Отуз сегизинчи жыл Кизимини китебти чыгарды. Аны кырайтры кырайтры окуйма: Ол кезинде белгилли дигерини назмуу Коста Хетагурову жайымдыгы да тошеди кюлүма. Аны толсулай туу тилге кёпюрөмө. Эки миллетни акылманлары терен магынаны сезбери, алай да, манга улус эдиле.

- О замандарга назмуларымы аланыкылыга ушакъ жазгарга корошкенге.

Лермонтову, Бюкону да бек баглайма. Сёзюс, Пушкин орус адабиятка кысыйны кысыйры-чеге жюзюлү да. Бизни Бабанын Ибрагим да ёз адабиятында алай бир кысыйны болгонландады. Сора Мокьяланы Магометин аты да сазгымтай кюргяра жарам. Бу экинчи айрылмай

леиди?

- Бизни тилибиз бир да болмгызана башка, этрегилли тилди. Ол а улуу сазгасы. Сёз ючюн, улуу орусунла шеришме деп кысыйла. Бизде да анга гурган, кёйтпи, кеселике деп да айталай. Алай кел юлго келтирме болуучу.

Мен а замандан (Кытайлыны Мари-Ковалда кел юйрөгөнчөмө. Ол Кенчондөндө медресени да бошоган эди. Арта тилин ёз тилибизни да бек ич биле эди. Жарсырга, буруну-лунауста тойюлбюс. Ол а неденди берген, койде сабийле ата-анала да ёз тилеринде ойлөшкөгөндү.

Бир жол, кечирек кылып, шаркыз жууук элпеден бирлеринде келе турала. Алымга 13-14-жыллык сабийле чыгадыла. Мен алага нех нех кысыйнсы деп сорганымды: «Биз кораланын пасты этебиз» - дегенди.

Дагыда бир жарсыум - жер-суу аттарыбыз орус тилге кенчорюлоп барганлары. Ариулукуллары бла дунгызга айтылган «Фирк кёлюбюс, Чегем чукулары. Мени туу тирееси «Голубойлар» - «Чегемске водоподылеге», «Прельзюльсеге» бурулуп кылганлары...

Мен Кыргызста 13 жыл турдум. Малкър тил аланыкылыга ушакън башгады. Сёз ючюн, улуу кысыйны Кысыйлыны менги, сизни тилибиз ариуду деп, мени бла таура эшилме короше эди.

- Комюзиторла, сени назмуларыны аламат макамыла салып, кел артып кысыйлагыла. Аланы белгилли артисттеризге айттып, халкыга ачык эткенди. Аланы кысыйлары бла асламырга байламык жюрюргөтө?

Мени назмуларымы мажым салып башгады бирини кунуунганма. Османтаны Нихат эди. Андан сора Жетеланы Мустафир, Хасан Карданов. Ахыргыга назмуу окууп, аны магынасыны аныгалама. Ол алай сала эди макамын. Кысыйлына уа кесибизимиле, тили ич билген адамла. Мустафир юйюмде теркер болуучу эди. Пиюнио бар эди да, аны сога, жырал турганды.

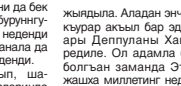
Бир жол, баям, 1965 жыл болур эди, мнор ала Нальчиктин паркында болма. Аны класыны бошоган жашчыкыла, кысыйчыла - аслам, кел чырак жана, паркны ич жап - жарык. Заман да ырахаты, адамла да кечге дери адам кетпей турдыла.

Алага да кыра чыккыла да таудан келген жаш тарла. «Кечеле, кечеле!» жырны сөзвери алай бла келелди эсиме. Жып белгилли болуп, жаш тёрө теребе тобо бла жыралат өтгөннени эшитип, халкымы аты айттыгыны ючюн кунуунганма, кесиме да хысхуну кёрөгөндү.

- Назмуларыны, поэмаларыны, жырларыны араларында кесинги эчки сюйгөннени а кысыйсыла дыйла?

Халкымы, окуучуларымы, кесиме да бек жараткан - 13 жыл - поэмалды Кыргызстанда жазганма аны. Алай анда чыгаргыра унамаган эдиле. Кенчончолукден кытайхандан сора «Коммунизмге жол» газетинде «Адам бла заман» деп, Черкеланы Сарбияни хайырландан басмаланды.

Москвавын позт Лазарь Шерешевский аны орус тилге кенчорди. Арда ол «Литература Кабардино-Балка-

Кулыбайев Кыйсын Бала-Бирге

Кысыйлы

Кыбаргы - Малкърары халкы поэти Макытланы Сафарга

Хурметли Сафар Исхакови!
Сиз Аппаланы Хасанын «Кыра кюбюр» деген эм кысыйла поэтни озган ёмюрю жыйырмакчы жылларынды чыккызын аль-манахларын саугыз этгенги ючюн юрөккү ыразылыгымы билдирме. Ала кыруу Кысыйла-Черкеси угуй, Россияни, тыш кыралланы да алтын фондларына киргенди.

Кысыйла-Черкесде сизни поэтика биледи, бек ариу кёрелди, чыгармаларыгызда адет-ёрепеге кертикчил, адам тез инетли болууга керкеди деп койретти, толомоге иймануу болганын ючюн, ёз тилге бла гичте, улугу да ата журтларыгызга соймеклики кызогътангыыз себепти да.

Юрөгүмни теренденди сизге, турметли Сафар Исхакови, саулукту, ууусулмаган энергия, чыгармачылык жылларыгыз да тирлики, узак да болууларыны төжөйм.

Кысыйла-Черкесге сизге тап заманда кёноккыга чакырмам.

Хурмет Бла Кысыйла - Черкес Республикасы Президенти Батдаланы Мустафир,
22.06.07 ж.

Багагы редакция!

Газетде Макытланы Сафарыны «Кызыма айтама» деген поэмасындан юзюнюкю окуп бошоганма. Андан бери кеси кесиме келамлай турала. Кысыйлы соймеклики, кысыйлыгыр бла сөлөөлди автор кызы бла. Не кыдар терен акыл, койретти барды ол ушакъла. Кесини кызыма алай сёз бла айлана, ол битуде да аталаны атларынды сөлөөди, тийриуларыны болмогана бийикге кётөрө: «Сен тийриусу, сен анаса, сенден башланады хар не да».

Мен да атам. Мени да барды кызым. Назму бла сөлөө билеси эди, алай койретрик эдим аны. Алай менде алай фарж жоктуу. Аны себепти газетин хайырландан Макытланы Сафарга ыразылыгымы билдирме, аны берген маганалы, жашуу кюч берген чыгармасы, анда ол аламат сөлөз жаш кызгыга, кызына, ананга да айттылганлары ючюн да.

Александр Ярлов,
РФССР-ни халкы артисти,
КЫМАССР-ни Кырал саугасыны лауреаты,
1982 ж.

Кыргызны Коммунист партиясыны Арда Комитетини секретары жолдо Каракөз К.К. ДОКЛАД ЗАПИСКА

Кыргызны КП АК буруругу 1956 жылы 23-чю апрелиндон 10-чу майга дери Исси - Кёл областада мында жашаган ишчилени, асламысында малкърарыны, араларында жамауат-политика ич бла корошкенме. Лекциланы, докладланы бардыга, Кыргызны КП АК-ни пролаганда эм агыткыча ёлюмюно «КПСС-ни XX съезди эм бизни кыралда коммунист кыруушта борчла» деген материалы хайырланганма. Алах колхозланы, эл мюлкөдө алычланы ашык керююмдөрлене да ёз болууганды.

Битеу да Исси - Кёл обланыны Топ райюндунда 8 колхозда бардырлыктын кылдылатга, тобушмөнгө 680 адам кеткенди. Аламы санында 42 кесилерин оюмларын билдиргенди.

Жар сөлөгөн да улугу патриот халда КПСС-ни XX съездинде айткан оюу бла ыразылыктыларн айткандыла. Аны бла кыламал, малкърарыла мында ары алтынчы бешылыкка да бизни партины КП съезди белгилген планын толууруга, андан тыншында да кесилерин аямаларына кыаты сёз бергенди.

Исси - Кёлде жашаган малкърарыла бары да бир ауздан Кыргызны КП АК бла Министрлерини Советине аланы тууган жерлерине кырайтруу вопроса Союнуу правительствосу кыралда терен ушанууларын билдирги ми тилегенди.

Ушакъны
ОСМАНПАНЫ ЖЫСА бардырланды.

14 май 1956 жыл. С. Макитов

Макытланы Сафар, Шахмарзаланы Саид, Отарланы Керим, Отарланы Саид, Залихаланы Жанакыйтай.

тобегенди, алай ол заманда да Сафар «кыртаймаган жашлыкыны» поэти, кесини заманыны кюдочунуунга кылды.

«Мен жырлайма!» дегенди ол озган ёмюрю 30-чу жылларыны ортасында, кесини телюсоюн романтикалы жашларына. Аны ол башынчулу, аузунда ларсоз ажилтенин тодорлөмөгенди кызыл байракыны кыала оюлганада, тюрөне очуло кыралга атап жыра тагыганына асламысы, эс тапканча, келерин буюктура, айткан сөзлөрндөн кысакчаларында да.

Кючлю кыралын чачылганына позт ёз жарсыууна чыгарганды, аны махтап айткан бир сөзөгөндө да артка турмаганды. Бюгон 90-чы жылда жазылган поэмаларыны кыралын сойгон уланы, граждон борунча кертичили кылган адам, аны телюсоюн совет жашында табонган идеалагы кертичили кысыйн поэтин чыгармаларында.

Бюгонөгө кытаты ТЫНГЫШ

Сафары биринчи «Мен жырлайма!» деген китеби чыккында, манга жалаанда жыл топтан эди. Аны автору бла уа жырларма мында танышканма, назмуларын «Жашуубузду байрагы» деген Фрунзеде басмаланган китепада окуганамдан сора.

Кысыйгы шюлуу бошоган мен, жашууга замандыңан арда кылган кёк кырамы болган жаш. «Коммунизмге жол» газетде ишлере келеме. Макытланы Сафар бла Кациплана Хабу аны башчы эдиле. Бу эки кенделенин, ол замандагы жаш тёрөгө кыраландан келгенина болушук этип,

жазма. Ырзыма кыдарыма, манга болушук керек болгонды, ол жаным бла ёпоп кетпегенге.

Аны назмуларына республикада белгилли композиторла музыка тагыгандыла, халкыларбызны фахмулу жычыллары жырлагандыла аныла. Позияны баш борчу - жашууу турушуйла кергюзошду. Кесини чыгармаларын жарзандан алгыз Сафар бюгонюню кюнетге кыаты тынгылаганын сөлөөди. Аны «Жашууну аузам», «Жерим бети», «Кёк таула» деген китептарына, «Сайламаларына» да жырларманчы ёмюрде Малкърары кунуунлары, жарсыууна да сыйкынганда.

Таркыйламаган романтика

60-чы жылда Макыт улууну бек белгилли, артыкында эс бурдурган кенчончолукден сора жазылган «Адам бла заман» деген поэмасы эди. Ол ёз халкыны тууган жеринде жангы жашуу кыраганыны юсөөндөнди. Турк маганалары болган документелени хайырлана, автор, ол кезиню суратын куратп, кесини телюсоюн кысыйн жолларыны юсөөндөн оюмлайды.

Кырал чачылган 90-чы жылда уа «Оноч жыл» дегени жазды, ол биринчи андан ары барган китепачында «Адам бла заман» экиязык чыгармалды, кенчондө уа оноч жыл барган кенчончолукде лирикалы кёздөн кырады. Ич сёвөн, ёз оюмларын окуугууа билдиреди. Бир торлюююно кысыйн жолларыны теренден келген ачууну жырлармайтады Сафар, социалист кыралына анда да чынты

романтика уа ёчюлмөйдү. «Мен сени жашынгма, Малкърарым!» - бу сөлөз аны кен назмусында айтканын пофос тойлойдугу, ол халкыны жашуунда кесини кереклигин сезгенгенди.

Малкърарга аталган лирикасында мудах ауаз кыбадан чыккынаны биз аныгалабыз. Битеу поэзияны тууржук темаларды: совет власть кеттени аз санын халкыга заман тохтап кылганча болганды, мени халкым ол сынауу уа кёпюраланы, генцид жылганада. Битеу поэзияны тууржук темаларды: табиятат соймеклики, шувукулук, иш, тарых, жашуу, ёлом - былгаза Сафар миллет кёздөн кырады.

Хар сёз жангыды, ал жыллайча

Бюгон да поэти мажуси эшилтгенлей турарды. Аюргө кыаты уру айтды ол ёмюрленде бери келген сезими - эки адамны араларында соймеклики юсөөндөн. Аны энергияны эки жаш адамны араларында сезими ачыккыларга да жетеди. «Мен жырлайма!» дейди позт, кесини жаш жылларына кытайхача, ол заманы бюгонюно жаш телөгө жууусу этерге излей, аны оюмларын билриге сюйгөндөн.

Макытланы Сафар соймеклик хар торлюю торсюнюк болганын, аны жууклуугу, ол айлана да кытай тургананы сезгенлей турды. Алай ол кытай назик болганын, ол сөлөөндөн анга не кыдар сакъ болурга кереклигинди да кырайтарды. Соймеклики юсөөндөн хар сёзю жангыды, ал жыллачанда.

ТЕПЕЛАНЫ АЛИМ, КЫМР-ни халкы жазуучусу, 2008 жыл.

Сюймекликни эмга шүөхлүкнү жырчысы

КЕСАМАТ

Ёмюрюн жүреги бла ётдюре

Заманга кёреді ёню

Макытланы Сафарны чыгармачылык иши мэлкяр адабиятын биринчи аталары бла, айнуу жолу бла байланы болуп көпөдө. Тау милетин кесин жазасы, басмасы да болуп, ол сөзүнө бек багылган кезинде келгенди поэзияга ол.

Ол кезинде адабиятын төрөси - урунуну махтуду эди. Бу бек биринчи керекли да темалардан болгонды. Алагы көре Макыт улу да жазганды аллай назмула.

Аны «Таулада кюн» дегени ала-ланды. Ол жылда поэт жалаңда поэт болуп кыаламаганды. Ала көрөшкө адиле. Октябрь революцияны, Совет властын берген игиликтерин кюрүүлөр ниети неди. Аллай көп адиле, кеспери да ата журтларына соймекликтерин таймай айткандыла. Бизни жазуучуларыбыз да ала бла бирге.

Озган ёмюрүнө 20-чы - 30-чу жылларында жигитлеге атап, жырла такыгандыла, назмула жазгандыла. Жангы жашуу курулуш ичюн көрөшкө кыялда да махталгандыла. Алагы махтату айтан адабиятыбызны келечектин эдиле газетчериби, радио...

Улуу Ата журт уруш башланганды уу, хар жазуучу, поэт кесин улан сөзүн ачык айтканды. Ол таулуклик, керти да, кезбаусуз эди. Сафар да болганды ала бла.

Анасы Мариам, туудугу Вероника бла.

Кёбуз, кёбуз, кылай ариу тартылады,

Тартыунда мени атым айтылады,

Кёбуз тыйол, кёбуз кыс сөйлөшөдү,

Бармактары атымы айтып эшитиледи.

Мынга ушаган назмулары дагы-да бардыла Сафарны. Аланы саньнда «Бригадинн жырлы» эсгериге болукчубуз.

Жашауну

«Жерим бети» деген китабында автор лирика назмуларын да жигитини тилин бир кесек төрөлдөргөндү. Ол сабырды. Соймекликни желге, жауунга төгөшкөндө да, тырмалар а от-мейди. Бу жүрекке байланган

Не десек да, Макытланы Сафарны лирика назмулары бек айырмалы куаууму «Жашауну жазам» деген китабына киргендле. Мынга кыргыздын лирика назмула цикл кырайдыла. Аны аты «Ариу тиширүүнү юсюндөн назмула» деп алайды.

Хаклыккыга

жууукчулук

Поэт жорегин бла кеп затчы ёт-дирген адамды. Аны инсан назмулары ата журтуну, таулу халкына соймекликкен сора да, не торлю жашуу болумда да кыаар ачытан адамга жасуудан толудула. Адабиятта жашуу кертилик деп да бир зат барды. Суратлау чыгарманы жазган адам халарын кеп торлю мадар бла айттаргы болукчу.

Соладон оңго (экинчи) Макытланы Сафар Москвадан келген жазуучула бла. Анында солга: Адам Шогенуков эм Сергей Михалков.

Тизгиндери

жырлагыа бурула
Макыт улу жашуу болуманы назмуриден сора да, граждан изеринде тышында да кеп лирика тизгин жазганды. Аланы көбөсү жырла да салынгандыла. Сөз очуно, «Сени кезлерин» дегениге нечча тёмю тынгылал келеди.

Поэти назмуларында соймеклик кеп торююндо болганын айтады автор. Анасына бу сезими назмуларына кирп, жанчы жылхын бир эсгерип болуп жашайды. Соймекликни тазалыгы, аны кыанат берген жарыгы Сафарны поэзиясында терк-терк тобөдүй.

«Жозок» деген назмуу алайкы. Анда таулу тиширүүнү, жашаган адамны бармагында сары жозок - ол сезими бир шарпыды. Тиширүүнү жашуу жолу койю, кыуаныш, шагыты. Ол жаш заманында кыошуларынды бардырылган тойла сойгени бла абеозөк бара, берилген жозокто. Жашаа жуугага кыыз да кыл жуулгуну берген эди. Автор, жаш бла кызын араларында таттылык айкал кепил, былай дейди:

Акь болганды, чапыр киби,
кыра чачы,
Энтта турды бармагында
сары алтын -
Белги болган жозокто...

Адам сойсе, аны эсине тойрөлмөгөн зат кыалайды. Ма, сөз куючюн, «Кёбузчу кыызга» кырачык. Аны окуганангай, бир татлы сезим эсинде кыалып кыялады. Бу чам назмуу. Поэт, назму жазамда деп, стол артына олтургандай, тууган тизгинле тойюлдөсө бла. Жарык айтлган чам бла башлангы, акырына жеткенде уа, бир ариу тасхага тошонгонгөна болу ариу:

сөзүм, кез кысыдырмай, танг аштырды. Сен жуз да билмей жазуучулардын тышында да кеп лирика тизгин жазганды. Аланы көбөсү жырла да салынгандыла. Сөз очуно, «Сени кезлерин» дегениге нечча тёмю тынгылал келеди.

Поэти назмуларында соймеклик кеп торююндо болганын айтады автор. Анасына бу сезими назмуларына кирп, жанчы жылхын бир эсгерип болуп жашайды. Соймекликни тазалыгы, аны кыанат берген жарыгы Сафарны поэзиясында терк-терк тобөдүй.

«Жозок» деген назмуу алайкы. Анда таулу тиширүүнү, жашаган адамны бармагында сары жозок - ол сезими бир шарпыды. Тиширүүнү жашуу жолу койю, кыуаныш, шагыты. Ол жаш заманында кыошуларынды бардырылган тойла сойгени бла абеозөк бара, берилген жозокто. Жашаа жуугага кыыз да кыл жуулгуну берген эди. Автор, жаш бла кызын араларында таттылык айкал кепил, былай дейди:

Акь болганды, чапыр киби,
кыра чачы,
Энтта турды бармагында
сары алтын -
Белги болган жозокто...

Адам сойсе, аны эсине тойрөлмөгөн зат кыалайды. Ма, сөз куючюн, «Кёбузчу кыызга» кырачык. Аны окуганангай, бир татлы сезим эсинде кыалып кыялады. Бу чам назмуу. Поэт, назму жазамда деп, стол артына олтургандай, тууган тизгинле тойюлдөсө бла. Жарык айтлган чам бла башлангы, акырына жеткенде уа, бир ариу тасхага тошонгонгөна болу ариу:

Алай ол боюла асыры кеп болсала, окуучу алданган этеди, аз болсала уа - аланы адыкылары жасартады. Макытланы Сафар жашауга жуукуду. Анга: «Малкярим деп асыры кеп айтаса, сенден башкала да, аны кыайтарып турмасала да, сенден кем соймейдиле Малкярим», - деп да айта болурубз. Поэт бир на-эмусунда аны юсюндөн жазган да этенди. Алай Сафарны - кеп ныкыт жолу келген көрөшкө адамы - эркинлиги болуп сойган затчы юсюндөн айтып тургубз.

Биз, көрөк ариу тиширүүнү, Мөлөккө ушатабыз аны, Бизге бере жашуу жылгынуу, Ушагылыды бети, саны.

Мөлөккө жашаган жерде, Ишекис, жашарла жигле да, Мени алып көтөрдө көргө, Кызаргы болуп, акь жигле да.

Гонякны, сууалны эсимде, Кызы тухундай турам, Апланы айырмай кесимде, Жашауну жаннетке бурмам.

Мөлөккө туругуз кыатында, Амырат жолума барганды. Кыалсына мөлөккө артында, Ашыкмай кыабгырга салганды.

Мөлөккө жашаган жерде, Ишекис, жигле да болура, Мөлөккө ол кыра жигледен Көбөдө бизни да кыорура!

Жоралаула

Сюйюнчланы Азамат

Халккына болдунг

Таянчакк
Кыуанып иги хапарга,
Письмо жазма Малкярга,
«Халкь поэт» деп аталганды
Бизни тенгизди Сафарга.

Сен болдуң халккыга кез-кылак,
Кыйын кюнөндө көкөл, жакк,
Кылай игиди адамга
Халккына болуу таңчакк.

Сен «халккы таукул ауазы,
Аны бла бирди жол ёзыңг.
Кылай насыды жырчыга -
Халккын этмеклик ыразы.

Жашына кыбиқ Къарачай,
Көлсөң, болукчуз кыонакбай.
Кел, биз Архызга барайк,
Энтта, бурунча, жар жырла.

Кыуана жарык кыаргага,
Салам мене Малкярга,
Жорекөң алгызы этеме
Еэниги тенгиз Сафарга!

Кел, тау башлага чыгъайкы,
Аладан дөрсө алайкы,
Хауада учан кыулашга
Биз жангы жырла атайкы.

Ыразы эте халккыныг,
Тарт сен сыртада чалгыныг,
Алкъын узакды алда жол
Бошукча ичинен атыңг.

1985 г. Карачевск.

Созайланы Ахмат

Тамата

Бу иги кюнөндө, тамата,
Кёрдөм мен, таңг да бир тап ата,
Бетингиз эртнеклик жарыга,
Алгышыла да ушай жарыктыг...

Кесинг а кырачык, сагышыг,
Кеп жазың болду да акь кышыг.
Мен а, ма аллыңа да көлөп,
Бетинге да керти, кыл берип,

Айтырга сөөмө сезими
Кюнөндө бу энчи сөзюмю;
Келгенсе сен кыйын жолунда,
Кырагага, акьга да жолуга,

Жююнюг атамдыг кишиге,
Жаратың халккыны ишинге.
Келгеге эс берип турганды,
Милетни тирменин бургансы.

«Халкь поэт» дейбиз биз кесинге,
Санга уа кеп жылыа келюсине,
Энтта да саулукчу жылларын,
Алада уа - жангы жырыларын.

Кушулача, учусула таулада,
Жарыктык келтире тарлага.
Энтта да сен алда барыра,
Кыартлыгы уа узакды кыйлыра.

Энтта да сен тауга чыгарча,
Тереңиг дагыда чагарча.

МЭЛЕКЛЕ
Тошомде алыма келдиле
Ышарышар мөлөккө,
Кыатым олтура, колдоле,
Кидире манга акь көлөккө.

Биз, көрөк ариу тиширүүнү,
Мөлөккө ушатабыз аны,
Бизге бере жашуу жылгынуу,
Ушагылыды бети, саны.

Мөлөккө жашаган жерде,
Ишекис, жашарла жигле да,
Мени алып көтөрдө көргө,
Кызаргы болуп, акь жигле да.

Гонякны, сууалны эсимде,
Кызы тухундай турам,
Апланы айырмай кесимде,
Жашауну жаннетке бурмам.

Мөлөккө туругуз кыатында,
Амырат жолума барганды.
Кыалсына мөлөккө артында,
Ашыкмай кыабгырга салганды.

Мөлөккө жашаган жерде,
Ишекис, жигле да болура,
Мөлөккө ол кыра жигледен
Көбөдө бизни да кыорура!

СЕНИ КӨЗЛЕРИНГ
Көзлеринге
Къары-къары турама,
Сөлөверге
Ышана, сз бурмам.

Төрсөңдө
Көзлерингиз кыарледис,-
Кыры эндиле
Тениздечө, кыра десөңг?

Жарык кюзюг?
Ариу кюзюг көзлеринг,
Жокумд бюгюн
Көзлеринге көргеним?

Хубийланы Магомет

Жетген жашка

ушайса
Сени фамлу жолунга
Кесим шагыат болганма,
Сыйлы ат аталганын
Эшитип, бек кыуанганма.

Жаш жылларынгдан башлап,
Халккыга кыулулук этгенсе.
Халккы насыды ючюн
Кече - кюн кюрөшөсө.

Мен «малкяр халкь» деп айтсам,
Тырк эсиме тошөсө.
Халккы насыды ючюн
Кече - кюн кюрөшөсө.

Сен, таугага айланып,
Бек учуруп кырайса,
Сенден кендеди кыартлык -
Жетген жашча алаиса.

Бюгюн, тамам кыуанып,
Халкь сени алгышылайды.
Бир кыанатыңг - Малкярдыг
Бирди уа - Кыарачайдыг.

18 сентябрь 1985 ж.
Къарачай шахар.

Давид Шабаев
Живи, поэт, твори
Я знаю, ты хопел Отчизне блага
И видишь Родину цветущею в миру,
Но стала Русь в беспомощстве ГУЛАГОм,
В котором сгинули собратья по судьбе.

Я не забыл, как твердо шел ты к цели,
В час горючки не сворачивал в кусты,
Как от тебя отскакивали стрелы
И злобой лжи, и злобной клеветы.

Живи, поэт, твори: ни дня без строчки,
Во имя тех, кого уж с нами нет.
Жизнь коротка, и никакой отсрочки
Не жди, мой друг, как истинный поэт.

Давид Шабаев

Макыаланы Магомет

Мени жолгө

салганыс
Узакда, кенг аулакда кырангы ашхам
Жетип, бара турган жолундан ажахан
Жолуочуа, кыйре барлыгымы билмей
Турганбылай: «Ма байлыгын барлыкбаса», - дей,

Шашмайын барыр жолуу юйрөттөнө.
Эсинг да манга жол нөтөрлик этгенсе.
Сен болмасанг, жары жолда кыларем мен.
Корун апталмай, кеп кыйналырым мен.

1959 ж.

Боташланы Исса

Сен болганыс

кырангылыккыны жыккыган
Тау жериме жангы жашуу келгенде,
Жашай алына чыккыган сен болганыс.
«Жахилкини жокь эттиз!» - дегенде,
Кырангылыккыны жыккыган сен болганыс.

Ол жылда жангы жашуу кыурану
Ал тизгинде барган сен болганыс.
Кыулуудан жокь этер ючюн жауу
Кёкдө учкан, жер жарган сен болганыс.

Душманнаны уларын чачканды,
Сен баргына кырангы жолларында.
Кырангыны чечип, жолу ачканды,
Сен баргына узга тылоно алында.

Сени тёлюг олтууну жылдада
Самурайны улагы Хасан көлдө,
Алдан - алды өрөлдү тау жолда,
Жангы жашуу кыураты тау элдө.

Тёлюг ол жылда финние бла да
Кыралы ючюн кылы сөрмөлдөндө.
Кырангыны жылдада жаула бла да
Уруш эте, кыан да төгө келгенди.

Фашистле кесперин атханда бери,
Сен көп ачы кызауаткы киргенсе.
Душманы Волгадан Берлинге дери
Ёз жеринде ууагыны сюрөгөнө.

Ууатып, ёз жерлеринде кытайна,
Сен тууган жерине кыймы кидирген.
Фашист кылай инжилтегин жапканы
Битеу алдан улуну сен айтканыс.

Азатпа адамны, жерни, кёкню да,
Уру жараларыны сау этгенсе.
Сен жашауларын игилеп кёкню да,
Бюгюн а солур заманга жеткенсе.

Алай угый, сен солурга соймөйсө,
Кыаар санаг не кеп кыапхан салса да.
Бюгюн сен кишиге да кыаш тоймөйсө,
Саулугуң уруу жолдада кыласа да...

Кыартлыккы сени терлигинден жеткенча,
Чап сакканыгы шуругу тараса.
Кыартлыгыңг сени кыаасыра эткенча,
Сен жашлагы нек именин кырайса?

Угый, жашлагы именин кырама,
Сенсе алагы насыды кыймы кидирген.
Угый, чап сакканы мууда тараса,
Сенсе жашауга чууак кюн тидирген.

МАКЫТЛАНЫ Сафар

МАЛКЪАР БАШЫНДА

ТОЛГЪАН АЙ
Малкяр башында ай,
Кечени жарыта,
Барды аккырын атлай,
Барды Малкярны саккалай.

Малкяр башында ай,
Акь булутга кире,
Барды Малкярны саккалай,
Биикден таулары көре.

Малкяр башында ай,
Комошча жылтыра,
Барды арымгандыла,
Барды Малкярны саккалай.

Малкяр башында ай,
Таулары жарыктандай,
Барды ючюн жарыктандай,
Барды Малкярны саккалай.

МЕЛЕКЛЕ
Тошомде алыма келдиле
Ышарышар мөлөккө,
Кыатым олтура, колдоле,
Кидире манга акь көлөккө.

Биз, көрөк ариу тиширүүнү,
Мөлөккө ушатабыз аны,
Бизге бере жашуу жылгынуу,
Ушагылыды бети, саны.

Мөлөккө жашаган жерде,
Ишекис, жашарла жигле да,
Мени алып көтөрдө көргө,
Кызаргы болуп, акь жигле да.

Гонякны, сууалны эсимде,
Кызы тухундай турам,
Апланы айырмай кесимде,
Жашауну жаннетке бурмам.

Мөлөккө туругуз кыатында,
Амырат жолума барганды.
Кыалсына мөлөккө артында,
Ашыкмай кыабгырга салганды.

Мөлөккө жашаган жерде,
Ишекис, жигле да болура,
Мөлөккө ол кыра жигледен
Көбөдө бизни да кыорура!

Сизни сойгоене саулга,

Биз сойгоенле болсун!

Акь таула, сиз, акь таула,
Кеп-кек көккө тирепил,
Сизге улуу махталу!

Ана бла балачыккы
Олтурады, гургаба эше,
Ариу, чырайлы жаш ана,
Кырай-кырай бешкидеги
Кызылчуурт жашчыгына.

Жашчыгы а жулкылайды татып,
Бетине игилик ура,
Тынчгыгы уа аманатлы,
Анасы ма - кыраап тура.

Жукуу арасында жашчыккы
Кеси алына кюледү.
Жукуу алына кюледү,
Тошочоң ол не кёредү?

Кёз ачмай, жашчыккы энеди,
Кычырып жилай, уянды,
Алай анасын эседди,
Тохтады, колдо, кыуанды...

Ол кыуанды, бушуу да сынай,
Есер, улпу киши болуп,
Болсада, ол анасына
Сабий көрсөнгөйлү туур.

АКЪ ТАУЛА

Акь таулары тобюндө
Турганды да, ма андан
Болдула кюлеримде
Ала жанчыма дармам.

Акь тауларым, акь таула,
Кеп-кек көккө тирепил,
Сизге улуу махталу! —
Кеп турганыбыз термиллип.

Не чырай болу, не чырай,
Тауларымы бетиңде!
Тиширүү ушарса,
Көзлериң толду кюенден.

Хар адамны кёлюндө
Мурагыны тилеги,
Хар адамны ёмюрдө
Жаншай жашуу төреги.

Тилегим жоргоимде,
Айткым ашыгышылы,
Халккыма бла жериме
Жетсин мени алгышымы.

Сизни сойгоене саулга,

Биз сойгоенле болсун!

Акь таула, сиз, акь таула,
Кеп-кек көккө тирепил,
Сизге улуу махталу!

Сиз, жангы тилегерим,
Сизинг тарыккымын,
Кёлюг көргөн көзлери,
Алгычына кырамагызы.

Көп кыюу сөзгөн жоргоим,
Сезиминг тарыккымын,
Кёлюг төзгөн жоргоим,
Биз сөйгөнле чыккыла сен.

Акь кыагытха тизилген
Болушугуз халккыма,
Тыу башлада сюзюлгөн
Мени кез гинжилерим.

Мен да сизни бла бирге
Халккымы жумушамыз,
Жаргага кюрөшөме,
Айтпаймайын бошума.

Мен да сизни бла бирге
Халккымы жумуш этген
Чалкыны шырды —
Халккын унутуп кеткен —
Ол а кылай жаргыды!

ТИШИРҮҮ ШАРСА
Тиширүү ушарса,
Жерге жылуу келеди,
Тиширүү ушарса,
Аны бла кюн кюледү.

Тиширүү ушарса,
Кюн да жарык тиеди,
Тиширүү ушарса,
Аны бла кюн кюледү.

Тиширүү ушарса,
Дуңгунга кыуанч келер,
Тиширүү ушарса,
Жашауга тынчлыккы берер.

Тиширүү ушарса,
Соймеклик жол ачылар,
Тиширүү ушарса,
Туман да чачылар.

Тиширүү ушарса,
Кишиге кыруу келер,
Тиширүү ушарса,
Кызы чилдеде буз эрер.

ТИШИРҮҮ ШАРСА,

Сабий эркин солур,
Тиширүү ушарса,
Аурган да сау болур.

Тиширүү ушарса,
Кишиге кыанат битеп,
Тиширүү ушарса,
Насыбын кеси котер!

ТИЛЕК
Сабийлени тойдурсам,
Татты жукулама кыюсам,
Быстыркыларын

БРИФИНГ

Кюч салыу хайыр бере башлаганды

Ич ишле оргнаны келечилери республикада родикалыи испарны жорулары жыйлыуларан ксжаку кыалды жумуша толтурганларын билдиргенди. Журналисте бла тубеишуне МВД-ны акылбалык болмаганланы ишери эмда учактуу уполномоченныйланы ишериин куруу жаны бла бблонионо таматасы Зуроб Афнауо, дин экстремизме ксжаку араны бблонионо таматасы Веслан Мукоев эмда КсМР-ни Муслим молларны дин управленнисиы таматасыны орубасары Анзор Емукжев ксатышандыла.

Зуроб Афнауо айтканча, кулаичыла школда, вузлада тубеишуне бардырадыла. Алагы право низамны саклауучула бирге сабийлени првалоры жаны бла жууаплы оргнаны келечилери да ксатышдыла. Битеу да бирге жылы алындан бери 1,5 минг лекция бардырадыранды.

Сабийлени патриот ниетлеге ююртуну жаны бла 80 конкурс, викторина куруалганда. Ала да РФ-ни Конституциясыны, угонорлыи эм административ кодекслени энчилкериин анылатылгандыла. Жаш тблонио адеп-ксыйлыккыга ююртуну да энчи магана бериледи. «Республикада экстремист ниетлеге жайыла баруулары хатасасы юосундан биз тукумаланы таматалары бла жыйлыулада,

жэр-жерли самоуправление оргнаны кенгештеринде дайла да сблешибиз», - дегенди полициячы.

Милетле аралы эмда дин бла байламлы ксугуаланы болдурус мурат бла уа полициячыла миллет-культура араланы, дин биригуилени келечилери бла тубеишуне бардырып, халкыны жарактан проблемаланы бирге сюзөдиле. «Жамауат ксоркусузлуккуну, законлуккуну биз граждн обществосу саклауучу тазалы тублонио, ол санда ансыл экстремизме ксжаку ишине да тийишисиача бардырырга ксыйынды», - дегенди ол.

Веслан Мукоев оюм этгенча, жаш адамла подпольеге ишкитилини, эркии заманлары асыры кбл болганлары хатасындан кетедиле. Ол айтканча, банпод-

полени келечилери жашдан-жаш болуп бардыла. Анга киргенлени арасында 20 жыллары да толмагынала бардыла.

Дагында бсюр келген тблонио аманылыкчы ксугуулаагы динни жоруклары билмегенлери хатасындан ксочуладыла. «Жаш адамланы дин билмелерин бсюрюу жаны бла система ксугуалырга керекди», - дегенди ол. Анзор Емукжев республиканы Муслим молларны дин управленнисиы экстремизме ксжаку кыаллай иш бардыргананы айтканды. Бир ксугууу жаш адам джихадны магнанасын тюз аныгыламагандан тошеди ары, дегенди. Емукжев аныгылауучу, джихад, биринчинде, адамны кесини аман ксыйлыкларына ксжаку турганы, ич дуниясы арнапатааны бла байламдыла: «Жашууну ксыйынлыкларына да ксарамай, адамны ич дуниясы тазалы ксыйлыккы керекди, ма олду джихадны баш магнанасы», - дегенди ол.

Емукжев исламны тюз жоруклары аныгылап мурат бла республикага дунияда атлары айтылган ислам аламеги адам ойм жашы Салем эм Мухаммад аль-Балнуиле келгенлерин да

эсгертенди. Шариат илмуланы доктору Мухаммад Абуль-Фатх Балнуи вузаны студентлери бла тубеишунеле ислам ксугуаланы излемегенин, ол тблониолок, орталык ниетле жанлы болганан аныгылауучан эди. «Биз анда айтылганны, видеога алдырып, сайтчызда басмалаганбыз. Анга келген комментарийлелден белгили болганча, алимини бсюрленине боюноренде кблдөле. Бу тубеишунеле магнанасы болгондыла, ала хайыр келтирилди, деп ышанам», - дегенди.

Биогенлокуде уа экстремистле кслери жалпыланы Интернетде излейдиле. Социальный сетельде бу иш боюнчада ксаты барды. «Мени ксисиме да экстремистлени сайтларына сысыла жибергенди бир таншылы. Аны ксыйдан алганса дегендиме, манга да жиберген этгендиде, дегенди ол жаш. Мен анга тюз сайланы ююрттенме, насыпка, ол, аланы аныгылап, энди соруулары болса, жууапны алада излейди», - деп юолпо келтиргенди.

Жыйылууну ахырында анга ксатышкан журналисттерни сорууларына жууула бергендиде. ТИКАЛАНЫ Фатима.

Сабий садла

Сейирлик жумушла бла толу кюнле

Хабаз алдеги сабий садны курулушу босалгананы алай кбл болмады. Энчи мындагы жашчыкыла бла кызчыкыла ойнарга, жырларга, телсерге, жукуларга да заман табдыла. Ксысхасы, кслерин школда билим алгырга хазырлайдыла. Хапаланы Мадина аланы оюн

Хапаланы Мадина кесини группасы бла.

Мокаланы Жамила.

халда жазарга, окуруга да ююретеди. Балала не ашарга сойгенленин, баям, Мокаланы Жамиленин ксатышкан журналисттерни тагылуу ашаркыла бла гитичиклени терк-терк кууандырады. Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алий алгынды.

Сабий садны тамата ксугуууна жюрюген кызчыкыла.

ШКОЛ ЖАШАУ

Тириге чырмау жок

Бир талай жылдан бери Кбнделени Доттуланы Ахматны атын ююрюткен 1-чи номерли школунда Элбрус району Сабийлени бла жаш тблонио чыгармачылык араларны бсашкы билим берүүдөн устас Жабелланы Зухурны башчылыгы бла «Тау адепте» деген кружок ишлейди. Аны аты ол бардырган жумушлагы тап келишди: дөрсөлдө сз дайым да халкы төрөлөгө бургууны, аланы кслеринден билип, биогенлоку юнде аны ксыйлык хайырларына болуугу айтылды.

Школа фольклор этнография музейи да ишлейди, аны да устас Зухура Магомедовна окуучулары бла бирге куураганда. Андагы экспонатланы асымысы сабийле абдангыла бла бирге бардырган тинтуну ишледе табылгандыла.

Жаш краеведе, архивеле болуп, эски суратланы табип, тамата тблонионо озган заманланы кслеринден эсгерюулерин жазын аладыла, аны бла бирге өз халкыларыны куруларларыны, тарыхны кслеринден да биледиле. Школдагы музейде

юйде ююрюткен адырла, миллет кийимле, дагында башка затта да бардыла.

А ТАЛАЕВ. СУРАТДА: «Тау адепте» ансамблеге ююрюгенде.

Спорт

Тырнауузчула энтта атларын айдырганыла

Кбл болмай Чебоксары шахарда ауур атледикан Россияны кубогу юкюн эришунеле бардырылгандыла. Анга ксыйралны 45 региондан жеткешими бола келген спортчула ксатышандыла. Ксаябаты-Малкварны келечилери бу жол да атларын иги бла айдыргандыла. Биринчи тири атланы уа бу эришунде, кеси республикадан сора да, Санкт-Петербург шахары кбгзоткен Михаил Гобев этгенди. 77 килограмм ауурукчу категорида ол сөрмел -145, тюртбүбүбү 190 килограммны алгандыи эм алай бла биринчи жерге чыктыгыла. 85 килограммда уа КсМР-ни бла Курск шахарны кбгзоткен Дмитрий Чалый тблонионо болганды. 84 килограммда эришгенлени ксугууларында сөрмешле юкюю эдиле. Сетизденден бешини спортчу халкыла аралы классы усталары эдиле. Штанганы сөрмел алыуда спортчу ючжыллык дисквалификациядан сора ксыйтан тырнауузчу Василий Половников жеткен болмагыла. 173 килограммы алып, ол биринчи болганды. Мокаваны Роман Хаматшин экинчи жерге чыктыгыла. Татарстанны келечиси Игорь Петров а, 170 килограммы алып, ююнчю жерде орналганды. Штанганы тюртпю ктюрююде уа не Половников, не Хаматшин заказ этген ауурукчуланы алапмагыла. Сөрмеш уа Игорь Петровну бла тырнауузу Аслан Бидиевни араларында бардыла. Ксыйлай - алай болса да, Аслан алыи килограммга аспам кбгзоткен. Алай бла 382 килограммы алып, тырнауузу жаш тренери Маккаланы Махти бла бирге хорламы белгилегенди.

бла комитетини таматасы Жаппуланы Магометге берилгенди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Онглары уа кенгиле

Май района Сакьатланы халкыла аралы ююнерин белгиленине келчирине «Майский- физкультура-саулык саклау комплекседе спорт байрам куруалганды. Бу биригунюу районда првалениларны келечилери оюм этгенден, чекленген онглары болган адамланы арачарында спорт эришунелени бардырып, сөзсөз, аланы жашауларын сейирлик этеди, жангы магана ксашды. Биогенлокуде аланы район биригунелерине 855 инсан барды.

Сакьатла спортчу талай тюрлосунден эришгендиде: стол теннис, армрестлинг, шахкала, шахматла. Алай бла Александровская станицадан келген Людмила Шулжеко бла Светлана Сергеевна бу спорт байрамга да ксыйоп ксатышканыларын билдиргендиде. Жыйылганланы кббюсю уа шахматла ксугууларын ачыкларга излемгенди. Ахырында ксыйтанлагы сыйлы грамота, саугула да берилгендиде. КсМР-ни Башчысыны бла

Правительствосуну пресс-службасы.

Жаш шахматчыларыбыз - алчыла

Бу ююнде шахматладан СКФО-ну ююнчю биринчилиги босалганды. Анга ставрополь крайдан, Чеченден, Ксарачан-Черкесден, Ксаябаты-Малквардан, Север Осетия-Аланидан, Дагыстандан 190 жаш спортчу ксатышанды.

Быллай даражалы эришуге Майский шахардан шахматчыла биринчи жер баргандыла. Ала андан ахшы кбрюндюле бла ксыйтанлагы, Маадин Мамедов-эки, Максим Стржанов а тюрт хорлам болуугандыла. Ала бла бирге ойонганланы араларында ФИДЕ-ни усталары, Европаны чемпионлары, сабийлени араларында дунияны «домкак» чемпион, спортчустасына кандидатла болганчылар да эге аспак, эки жашчыкыны бу жетишмелери кууандырадыла. Ала Майскийни «Ладья» шахмат клубунда тренер Виталий Стржановда жаруу эдиле.

КсМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Низамсызлык

Ара шахарны орамларында кечеги чаришле

Ксаябаты-Малкварда МВД-ны Жолда жюрюккю ксоркусузлуккуну ксугуулар инспекциясыны Управленнисиыны пресс-службасындан бизге билдиргенленин кбре, Нальчикке жашаганла жоллада, орамлада автомашинала асыры кбл болганларына, кенче уа улуу таушу этип барганыларын, ксыйчыгандарын оштит, тынчыклары кеткенине ГИБДД-га таргыдыла. Шахарчыла артыкча бек автомашинаны сюрткен жаш тблонио былымсызлыкты бына чамландыла. Ала кббюсюнде бек терк барган автомашиналаны сюретдиле, бир бирлери бла чарише арыбери бардыла. Автомаркаларыны ксыйчытып, сызгырытып, кслерин ары-бери уруп, кенче тынчайган халкыны жуукуусун биледиле. Алай авторанспортчу гуштелерины заводда конструкцияла ушаманган, улуу таушу этерча ишленгендиде. Алай бла ара орамлагы жууукча жашаганланы тынчыклары ксугууду. Автомобиль жеринден теби-

орамланы кенгертирге керек болуукчу. Болсада шахарны администрациясы Ксыйрал инспекцияны Ленин аты проспектин кенгертирге эм жангыртгыга кереклисин юсюнден оюму куулаууга алмаганды. Тюзюн айтсак, биогенлокуде Ксыйрал автономиясы уа шахарны администрациясы тындырган мадарла азылык эдиледе ол болууну тюзеттирге, игилендиртирге. Нальчикке бу жаны бла халкы тамыры бла тюрлендиртирге керекди. Энци белгилеп айтсак, орамланы эки жанларында автомашинала турурча жерле ишленирге, транспорт жюрюген ызы кенгертирирге тийишлиди.

Республиканы водителлери жол-транспорт низамгы сыйныгыга керек болганларына тблониосере, артыкчада Нальчикке, жолда жюрюккю жоруклары алжуусу толтурууга юйренмеселе, аварияланы санын азайтырга, адамланы ачыгандарын тохтатырга ксыйдан келик тблониою деген оюм куурада айтылганлай тарады.

Басмага ТЕММОЛАНЫ Мухамид хазырлабанды.

Билдирю

Юйдегили болургыа сийгенлеге

Багьалы жамауат! Юйдегили болургыа сийгенлеге болушлуккыга деп Нальчикке ара ачылганды. Ол хар геюрге ююн 14 сагьатдан 16-гы дери ишлейди. Адрес: Нальчик шахар, Ахатов арон 92-чи номерли ой, ююнчю этас. (Сокьурланы обществосуню мекьямында). Сорлугу болганны, 12 сагьатдан 18 дери 8-928-722-49-88 номерли телефоннга сблешим, толу хапар билирге юю барды.

Куулийланы Ксыйсы аты Малквар ксыйрал драма театры коллективни журналист ГЕККИЛАНЫ Казбек ажылы өлгенине улуу бушуу этип, аны жуукуларына, ахуларына ксыйгы сөз береди.

УЧРЕДИТЕЛЛЕ: КСЯВАРТЫ-МАЛКСАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТАЛАНЫ Жамал
РЕДКОЛЛЕГИЯ: БЕПШАЯНЫ Муталип (баш редактору оубурасары), КСОАКСЯЛАНЫ Хасан (баш редактору оубурасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКСЯЛАНЫ Борис (жууаллы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору ирбейланы - 42-63-01. Баш редактору орубасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууаллы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корреспондент - 42-43-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЕПЛОМЕРИ: Жамауат-политика бблонио - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бблонио - 42-66-73. Куруу бблонио - 42-75-84. Социальный политика бблонио - 42-66-76, 47-27-59. Жанылыкка эм спорт бблонио - 47-26-39, 42-66-71. Письмоу эм реклама бблонио - 42-37-94. Тилмаччыла бблонио - 47-31-28. Сурат алыуучула - 42-68-72, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Тилмаччыла бблонио - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла ксатыгы жюрюгөйдди. Ксый жазмаларга рецензия этилмейди эм ала артык ксыйтарамыладыла. Газетте босмаганланы материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге болуукчула. Алай айтылган хар зат ююнчю Ресей Федерацияны Басмагы кеселери законна тийишликкеле материаланы авторлары кслери жууушамыла. Редакция автордан 400 габт тизгинден (машилка бла жазылган 5-6 бет) кенче кымадыла. Газет Басмагына асылдыи информацияны эришкендикерин курууугу жаны бла Кыябаты-Малквар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июнь номерда регистрация этилгенди. Регистрация номер — 0066. Индекс - 51532

Газетин басмагы КсМР-ни Асламы информация орнаны жаны бла ксыйрак комитетини компьютер службагы хазыр этгенди. Газет «Тетраграф» ООУ-ну тубеишунеле башкы редактору Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 33. Газетлени келерине тагылары ююнчю КсМР-ни пошти сыгыны федеральный Управленнисиы жууушамыла. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10. Газетини ролунашга сагыу ююнчю КсМР-ни «Росмечель» акционер обществосу жууушамыла. Телефон: 42-69-34.

Номерге графике кере 19.00 сагьатда кыю салындады. 20.00 сагьатда кыю салынганды. ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГАЛАЙЛА: Бепшалаы Муталип - дежурный редактор; Гайлаланы Рита - жууаллы секретары оубурасары; Ахуулананы Феруза (1, 4-чыо бет), Бийчекчуланы Жаннета (2, 3-чыо бет) - корреспондент. Тиражы 3540 экз. Заказ № 3258. 360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 33. электрон пошта: ebor_50@mail.ru